

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenije in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erlaučeva 4a

ISTRA

ŠALJITE PRETPLATU!

SIRITE »ISTRU«!

GLASIO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULJSKE KRAJINE

POMEN SLOVANSKIH NARODNIH MANJŠIN I NEMČIJI

ZNACILEN ČLANEK GLASILA SLOVENSKE NARODNE MANJŠINE V NEMČIJI

Glasi slovenske narodne manjšine v Nemčiji »Koroški Slovenec«, ki izlazi v Celovcu prišaja 18 t. m. ta značilen uvodni članek.

Ko so ob nastopu novega leta posamezni narodi pregledovali dosežene uspehe in kovali načrte za bližnju budućnost, je moralo svakomur pasti u oči, da je u nekoć časopis posvetilo posebno pozornost državam Podunavske kotline in evropskega vzhoda. Ce pomislimo, da je Nemčija s priključitvju Avstrije in sudetskoga ozemlja postala daleč najmoćniji politični čimbenik u podunavskom obmoćju in da trenutno njena nobenega vidnoga tećenaka, ki bi jo moglo resno moćiti u njenim načrtim, nemaju je pać naravno, da se njeni poćedi obraćaju u prvi vrsti u zemlje, ki tvore u svobim priradnih bogostim prirodno dopunitelev njenege narodnoga gospodarstva. V zvezi s tem se je pojavilo za Nemčijo moćno i najvažnije problem, kako puti do iskrenoga in konstruktivnoga sodelovanja s tem delom Evrope, ki ga u prećim mjeri naseljenje slovanskih naroda. Nobenega droma ni da bi od pravilne rešitve tega problema za dolgo doba odstojno bi, uostane vse Evrope, prav tako pa bi vsaka pogrešna rešitev pomicala lahko do oćtrane zaletlilice, pod katerim bi trebalo u enaki meri nemški narod kaćor slovanski sosedje.

Nevoljam številka dunajske »Freie Presse« je prinesla k temu problemu zanimava razmišljanja iz katerih povzemanjo samo dve misli. Dogaćilo u prećeklem letu so pećakovali da u sredim Evropi državnih mera ni moćnoe spraviti u sklad s narodnostim mejami. Ker to ni moćnoe,

je treba za ljud, ki so prisiljeni živeti u državi tućega naroda, poskrbeti zadostno zašćito in jim omogoćiti samostojno življenje.

To osnovne načelo je Nemčija spoznala in priznala. Ce Fuhrer odklanja razumodovanje in zahteva od narodnoga socializma poćno poćtovanje tuje narodnosti, potem to u sebi samo pećka morala zahteva, temveć pomenu za sredim Evropi priznanje resničnoga položaja, ki ga ne more nihće trajno nekaznovan zatajevati.

In druga misel: Narodi jugovzhodne Evrope se dobro zavedajo, da bi nemški narod zadal sam sebi tećko tano, če bi hotel nastopiti kot osvajaćel. Sosedstvo med nemškimi in jugovzhodnim narodi lahko menjuje življenjsko skupnost, ki je ne more nihće brez kajni podržati. Ce se posreći zgraditi trajno tvorbo s pomoćio medsebojnega zaupanja, potem bi Evropi zagotovljen mirni razvoj u njenem najbolj obćutljivem področju.

Za nas sta dragoceni predvesni dve ugotovitvi: 1. da nemški narod prilijaja vedno bolj konkretno do spoznanja, da je vsako razumodovanje tujih narodnih skupin zlo tudi zanj in 2. da je s sosednimi narodi na vzhodu u jugovzhodu potrebno sožitje ne poćlazi medsebojnega zaupanja in sodelovanja.

Seveda pa nikakor ne zadošćajo samo teoretično spoznanje, temveć morajo načelom ugotovitvam njuno slediti delstva v vsakdanjem življenju, ki šće opravićilo vero, da so bila načelna dognanja resno in iskreno mišljena.

Ni slučaj, da so vse tućerodne manjšine v Nemčiji slovanske: Poljaki, lužiški Srbi, Čehi, Hrvatje in Slovenci. Pogledajmo si, kakšna vloga je namenjena tem manjšinam pri gradimj nove Evrope. Reki smo že, da je Evropi zagotovljen mirni razvoj in procvit blaženstava samo u iskrenem in erakopravnem sodelovanju med nemškimi narodom in slovanskimi narodi na vzhodu in jugovzhodu Evrope. Tako sodelovanje pa je moćnoe samo na brezpozgojnem zaupanju od naroda do naroda.

Da bo stvar čisto jasna in preprosta, vzemimo iz celotnega problema samo majhen izrez — vprašanje koroških Slovencev in gradićanskim Hrvatov. V sestavu današnje Velike Nemćije pomenita obe narodni skupini številćno tako izezatno postavko, da za 80 milijonski narod zares ne pride u poštev. Tako gledano je pać vseeno, če nemški narod u asimilaciju teh dveh narodnih skupin nekaj ene ali dveh generacij pridobi nekaj deseticećev novopćenih Nemcev. Prav tako nemški narod kot celota ne bo utrpel nobene šćode, če bi dovolil tema narodnima skupinama popolnoma svoboden in samosvoj kulturni razvoj. Mišlimo, da je stvar dovolj jasna.

ODLAZAK GROFA CIANA

Službena obavijest o razgovorima — Izjava grofa Ciana štampi — Otvorenje izložbe talijanske knjige — Ispraćaj grofa Ciana

Službeno saopćenje o razgovorima

Beograd, 23. januara. — Između grofa Ciana i dra Stojadinovića završeni su razgovori, te je o tome izdano ovo službeno saopćenje:

»Prijateljski posjet, koji je učinio grof Ciano predsjedniku jugoslavenske vlade i ministru vanjskih poslova g. dra Milanu Stojadinoviću, pružio im je priliku za svestranu izmjenicu stanovišta, koja su bila prozeta najvećom srdaćnošću. Dva državnika su moćla i ovog puta konstatirati za zadovoljstvo savršeno funkcioniranje i srećne posljedice talijansko-jugoslavenskoga pakta od 25. ožujka 1937. godine, koji je jedan od osnovnih elemenata politike dviju zemalja. U isto vrijeme oni su razmotrili razne situacije u Evropi, koje interesiraju Italiju i Jugoslaviju i potvrdili su zajednićku volju da produće i prodube svoju suradnju u interesu konsolidacije mira i reda u ovom dijelu Evrope, sporazumno sa svima zainteresiranim zemljama, kao i u vezi sa skoraišnjim manifestacijama u zemljama susjednim Jugoslaviji, koje manifestacije su

našle u Beogradu na povoljan odjek. U ovo djelo suradnje Italija unosi konstruktivni duh, koji karakterizira osobim Rim-Berlin. Ovom prilikom ekonomske odnose između Italije i Jugoslavije bili su također predmet brićljivoe ispitivanja. Konstatirano je, pošto se privrede dviju zemalja dopunjuju, da postoje i na tom području velike i široke mogućnosti razvoja, te su dvije vlade odlučile da to živim dodrom porade u njihovom ostvarenju.

Grof Ciano u glavnom odboru JRZ

Beograd, 23. januara. — Sinoć u 6 sati održao je glavni odbor JRZ svećamj slediću radu doćeka i pozdrava grofa Ciana, članovi Jugorasa i studentskog društva »Slovenski Jug« i stranaćkim uniformama pravili su špalir s desne, a zastupnici, senatori i članovi glavnog odbora JRZ s lijeve strane. Na ulazu doćekao je i pozdravio grofa Ciana zastupnik JRZ Ćura Janković. Prisutni su pak burno pozdravili grofa Ciana poklicima: Ciano, Ciano, Ciano i Duce, Duce, Duce! i Stojadinović, Stojadinović, Stojadinović.

Zastupnik Janković pozdravio je oduševljenim rijećima grofa Ciana rekavši mu: »Ostali su: »Ja poznajem dobro osjećaje našeg naroda i osjećaje JRZ prema vašem velikom Duceu i mogu vam reci sasvim iskreno, da ga mi volimo i da ćemo zaboraviti onu veliku gestu, koju je učinio u rufnu prošle godine, kad je posjetio našu državu i dao izjavu punu toplih osjećaja prijateljstva prema našem narodu. Što se nas tiće, naš dragi prijatelj, ja vam mogu samo zahvaliti, da ste ova ćetiri dana proveli u našoj zemlji i da ste ne samo u tovu onim divljak, nego i razgovori stanovite oblaćide, koji se još nalaze nad centralnom Evroponu.

Govor zastupnika Jankovića bio je ćesto nrekidan povijem Evviva Italia, Evviva Jugoslavija, Evviva Duce, Evviva Stojadinović. Nakon govora glazba Jugorasa završala je kraljevski marš, a zbor Jugorasa odjevao je fašistićku himnu Ćiovinezu. Zatim je jedan student ćlan Slovenskog juga u uniformi pozdravio grofa Ciana. Na to je jedan ćlan Jugorasa također pozdravio grofa Ciana.

Otvorenje izložbe talijanske knjige

Beograd, 23. januara. — Jućer je u prisutnosti NI, Vis. Kneza Namjesnika Pavla, talijanskog ministra vanjskih poslova grofa Ciana i predsjednika vlade dra Stojadinovića otvorena izložba talijanske knjige. Tom prilikom je ministar prosvjete Ćacovilić Kuntidžić održao govor, u kojem je istakao velike tećkove Italije na kulturnom polju. Svoji te govor završio, izrazivši srdaćnu zahvalnost velikom Duceu (talijanskoj narodu i grofu Ciano).

Njemu je odzovorio ravnatelj talijanskog instituta za odnose s jugozemljem i predsjednik izložbe zastupnik Pavoliti, koji je bio odteven u fašistićkoj uniformi. On je u svom govoru meću ostalim rekao, da su Italija i Jugoslavija susjedni i geografskom smislu, da se oni ekonomske dopunjuju, ali da su i najbliži po svom duhu.

ODLAZAK GROFA CIANA

Zagreb, 25. januara 1939. — Jućerašnje »Novosti« donose vijest iz Beograda od 23. o. m. o odlasku grofa Ciana: Noćas je nastupio u Italiju talijanski ministar vanjskih poslova grof Ciano. Već oko 11 sati peronu beogradske stanice pećelo se je skuplati mnoga svijeta. Ćijeli peron bio je isćljen jugoslavenskim i talijanskim zastavama. Na peronu bila je postrojena muzika JRZ, uniformirani omladinći JRZ i Jugorasa sa zastavama, pjevaćki zborovi JRZ i Jugorasa te uniformirani ćlanovi studentske organizacije »Slovenski Jug«.

U ponoći s večere, koju je u njegovu ćast priredilo Njegovo Kraljevsko Visoćanstvo Knez Namjesnik, stieo je na željeznićku stanicu grof Ciano s drom Milanom Stojadinovićem, talijanskim poslanikom Indelicom i ostalim ćlanovima svoje pratnje. Oni su pošli u Dvorski salon, gdje se grof Ciano ioć jednom pozdravio i oprošćio sa prisutnima. S pratnjom, u kojoj su bili talijanski nemćaki, maćarski, albanski poslanici, ministar saobraćaja dr. Spaho, ministar prosvjete Kuntidžić, ministar unutrašnjih poslova Aćimović, ministar pošta Jovanović, ministar na raspoloženju Janković, pomoćnik ministra vanjskih poslova dr. Andrić, naš poslanik u Rimu Boško Hrišćić i drugi povalivi su se na peronu grof Ciano i dr. Stojadinović. Talijanska kolonija pozdravila te grofa Ciana dizanjem ruku i burnim klicanjem: »Eja eja, alala i Ciano! Duce! Duce!« Muzika JRZ završavala je talijansku himnu. »Kraljevski marš«. Grof Ciano unio se je nerolom i izvršio smotru postrojenih partijskih organizacija JRZ. Na peronu bio je prisutan i vršilac dućnosti organizika erada Beograda Sava Ćirković. Organizacija JRZ burno su klicale »Ciano! Ciano! Duce! Duce!«. Ćemu se je pridrućila i talijanska kolonija, koja je također klicala »Vodjo! Vodjo«. Muzika je zatim intonirala fašistićku himnu »Ćiovinezu«. Grof Ciano, izvršivši smotru, pozdravljao je fašistićkim pozdravom. Bio je u fraku sa lentom Ćioletov orla, preko grudića, a dr. Stojadinović također u fraku sa lentom visoko« talijanskog odlikovanja Sv. Mauricia i Lazara. Burni poklici »Ciano! Duce!« neprestano trajali. Grof Ciano drži raku ispućevano na fašistićki pozdrav. Zatim se obraća sa prisutnim lićnostima.

Potom se ioć jednom grof Ciano srdaćno pozdravila sa drom Stojadinovićem i ulazi u svoji vagon. Stojći na prozoru vagona grof Ciano uzvrća pozdrav.

NIJEMCI ZA SVOJE MANJINE

Njemaćke narodne manjine na jugoistoku

U Berlinu je osnovana novinska agencija »Dunav«. Ta agencija šalje svim listovima u Jugoslaviji svoje opširne biltenne. Uz ostali materijal, dećeo su u tim biltenima ulaziti i podaci o njemaćkim manjšinama i njihovim zahtjevima. Stanovište današnje Njemaćke je poznato. Ono glasi: svi Nijemci, gdje god oni živjele, smatraju se građanima Njemaćke. Može li se to nacionalistićkićkićko pravo sloćiti sa državnim pravom onih država, gdje žive Nijemci kao manjšine, to je drugo pitanje. — Da prikaćemo stav te agencije, a to je ujedno i stav Njemaćke, donosimo oval ćlanak iz posljednjeg broja tog biltena:

Nastojanja njemaćkih narodnostim manjšina u jugoistoćnoj Evropi, da bi unutar politićkog preustrojavanja svojih država stekle jasan i nedvosuman pravni položaj na području narodnostim kulture, kako ona oćlaze do izražaja u raznim državnim utanaćenjima, nalaze u Njemaćkoj naravno na jaku pažnju. Kao temeljni tonenjaćji svih tih nastojanja smatra se tendencije osiguranje nacionalno-kulturnog vlastitog života u okviru obveza koje kao nešto sasvim razumljiva prisućiti iz državljanske lojalnosti, a po tom i daljnje razvijanje mogućnosti, prije svega na kulturnom i gospodarstvom području, koje postoje obzirou na prirodni posrednićki položaj raznih narodnostim skupina prema cjelokupnom njemaćkom narodu i prema Reichu. Pod tim stanovistem promatraju se faktoćer i sklopljena utanaćenja, kao i dana obććanila, pri ćim se u njemaćkoj javnosti opetovano naglašuje, da sa zakonske odredbe, obććanila i utanaćenja zalista moraju provodjati u onom duhu, kom trebaju dati izražaj.

Tako je u Rumunjskoj zastupstvo njemaćke narodne zajednice upravo potpisalo utanaćenje, sklopljeno s mjerodavnim vladinim nićstima, prema kojem njemaćka narodnostna manjšina korporativno pristupa fronti »Nacionalnog preporoda«. Pri tom su u jezićno mješovitim krajevima predvićene njemaćke sećkice i zastupstvo na vodećim mjestima i u »Vrhovnom nacionalnom vijeću«. Na službenom području utanaćeno je također korporativno uređenje sa odgovarajućim zastupstvom na vrhovima. Za kulturne, gospodarstve i ostale svrhe, iz ćećga se izrićito izdvaja ispoljavajuće politićko života odobrio je rumunjski ministar unutrašnjih poslova vlastitu njemaćku organizaciju kao zastupstvo narodne zajednice.

U Ćeško-Slovaćkoj je osigurana podloga razvika u okviru dvostranog utanaćenja. Priredbe, kakva je ovih dana održana skupština Saveza Nijemaca u Brnu, kojoj je kao gost prisustvovao i zastupnik NS-zajednice »Krať dretel Freund«, pokazuju, da njemaćke jezićni otoci raspoloću neslomivim životnom voljom. Za Slovaćku povedeni su pregovori zbog provodjanja utanaćenja, koji obććavaju uspjeli. Njemaćki narodni zastupnik Karmasin otputovao je među tim preko Praga u Berlin. Na drugoj strani razabire se iz izjava njemaćkog narodnog zastupnika dra Kuntida, kao i Karmasina, da se još prilićno dalećim ćini put od načelne pripravnosti do praktićne miješne mentaliteta u Ćeškoj i Slovaćkoj U Madžarskoj se također oćekuje stvarno preustrojenje države, a za prvi poćetak u najmanju ruku službene odobrenje »Narodnostim saveza« uz praktićne korake u pravcu ostvarenja zahtjeva, koji su ućelno već priznati na raznim životnim područjima, kao za škole, pravo udrućivanja, novine i zvanićni život.

Vse drugaće pa se pećakio postavke, će pomislimo na prej omenjeno sodelova tie Nemćije z narodi jugovzhodne Evrope. V tie lući zadoli teh nekaj deseticećev jugoslavanskih manjšin ćudovito tećlost. Kaćti brez vsakega dvoma lahko rećemo,

da bo šće narodnostno zadovoljiv poloćaj teh narodnih skupin u stanu, da vzbudi zaupanje 25 milijonov lućnih Slovanov do nemškega naroda. To delstvo pa tudi za 80 milijonski narod ne more biti već brezpomembno!

Popolnoma napaćna je misel, da že zadošćilo korektni ali celo prijateljski odnosi med dvema državama, dokler se ni posrećilo medsebojno zblizmati narodov teh držav.

Pogrešna je tudi kombinacija, da narodi ne vodijo evidence nad svojimi sorojaki za mejami.

Narod je neprimerno bolj obćutljiv organiziran kakor država, kaćti prvo je ćuteće bitie, drugo pa samo njegov organiziran znanji izraz. Država je razumska tvorba in se mora ravnatí tudi po načelih razum-

skih dognanj, narod pa je naravna skupnost, ki ima svojo narodno dušo. In ta duša je silno obćutljiva za vsako krivico ki se dogaja na narodnem telesu.

Narodnostno ozkosrćnost, ki vlada na Korošćem, si je moćnoe razlagati samo kot žalostno dedišćino stare avstro-ogrske monarhije. V tie tvorbí je bil nemški element v manjšini, zato je imela asimilacija tujih narodov svoj smisel in pomen. Kaćti razumljivo je stremjenje vladajoće manjšine, da si skuća za asimilaciju tujih narodnih elementov utrditi svoj poloćaj. Tega smisla u današnji Nemćiji gotovo ni već. S tem je odpadel tudi edini stvarni razlog, ki je opravićeval staro raznarodovalno miselnost. Nova narodnostna načela so jo zavrgla in prav narodni socializem si je nadel nalogo, da uveljaví spoznanje, ki zahteva za vsak narod samosvoje življenje in samobitno kulturno rast. Od tega, kako se bo narodno-socialistićnemu naziranju posrećilo rećiti vprašanje jugoslavanskih narodnih manjšin v Nemćiji, bo zaviseo mnogo već, kakor pa si v svoji kratkovidnosti in politićno omenjivosti morejo zamisljati ozkosrćni vaški politićki

SPREMEMBE

Srečal sem znanca, ki se je pravkar vrnil z doma, ki ga je obiskal po dolgem času. Doma jo neke bližine Trsta, iz majhne vasiče M. Pod vtišom vsega, kar je videl in doživel, zlasti pa pod vtišom popolnoma drugačnih predstav, ki niso mogle uiniti skoro v nobenem smislu zveze s tistimi, ki so mu ostale iz časa, ko je svoj kraj zadnjihkrat videl, je bil ves zamišljen in pretresen.

— Nič ni več lepega. Mogoče je, a za nas ne. Saj se mladina še zabava in veseli, kot smo se mi včasih. Toda ta zabava je čisto drugačna. Tudi mi smo radi plesali, a ne vsako nedeljo in praznik. V neki zapuščenih hiš, ki so jo predelali, ima svoji sedež organizacija "Dopolavoro" in tam je tudi gostilna ozonoma buifet, kjer so vina cenejša, ker nivo organizacija neke trossarinske ugodnosti. Iz te hiše se vsako nedeljo čuje godba in vtipje; tisto lepo petje je skoro zginilo. Večkrat sem videl, da so tudi v ta kraj morali priti otroški in pomirni mlado podivljano kri. Včasih za pretepe nismo vedeli, tu pa pravijo, da so sedaj nekaj vsakdanjega.

Sicer pa živo ljudje precej in zelo revno. Trgovin je bilo preč v vasi več, zdaj je samo ena in to je hodo v kratkem zaprtili. Ljudje so se morali odreči vsem stvarim, ki niso najnujšnje. Šladkor in kava, ki včasih nista skoro nikjer manjkala, sta skoro zginila iz hiš. Ljudje prenašajo živite ki jih zahteva gospodarska politika. Prinašajo jih z velikimi samopremagovanji. Saj tudi drugače ne more biti.

Dela je malo in po vasi pohajkujejo zdravi in mladi fantje. Mnogi so bili po par let v vojaški službi in so se navadili živeti po bojniški. Staršem delajo precej skrb. Šeprav pri raznih nastopih zavzemajo prva in vidna mesta ki jih celo povzdigujejo, a nič ne nesejo. Hvala boža takih ni mnogo, a na naškoga napravilo zelo slab vtis, ker so najbolj vidni. Precej jih je namreč, ki im vse, kar se okoli njih dogaja, dela prav resne skrbi. Zlasti ne puste, da bi son razni vplivi popolnoma odtrgali njih otroke.

Drugo, kar sem opazil, so številne družbe. Ne te, da je precej, mendar prav dobrih posvetnikov, do dajes gospodarsko propadajo in da so nekateri že koloni na nekdanji svoji zemlji, par jih je tudi že sto drugam sluziti, ampak prečela so se počasi malati skoro vsa posestva. Skoro vsi vise kot pa mi in kakako da jih bo ta ali oni upnik pogajal. Seveda so najhušje zapuščali in pobudali davkov. Pravijo sicer, da bi spet oživel delo v Trstu in da bo ta več produktivna. Toda, o tem govore že dolgo let.

Precej ostanjani je včer nastalo od kar sineso ljudje čitati slovenske časopise, ki so na žalost precej drage. Knjige, ki bi jih lahko želeli, od tih, pa so po ceni malavose nedosegljive. Zlasti z ozirom na valuto. Nekoliko zvišenja so prinesli tudi ljudje, ki se obiskujejo in ki prinašajo novih vezi in utrjujejo stare.

Tako sem še pod vsem utisi, ki so vsegi deli slabši, da ne morem razbrati iz vsega še nedeja jasneja. Zdi se mi pa, da se tu odigrava nekaj, kar bo imelo za naš narod težke posledice, ki jih bo prebolele, če bo možan.

MADAR IMENOVAN SENATOROM

Beograd, 23. januara. — Potpisan je ukaz, kojim se imenuje za senatora dr. Iure Varady odvičnik iz Petrogradu. I redar od vođa madžarske narodne manjine in Juzoslaviji. Novi senator dr. Iure Varady dao je novodim svoj imenovanja ovu izjavu:

„Odkad je prenzela upravu države vlada dra Stojadinovića, položaj madžarske manjine znatno se poboljšao. Madžarska manjina želja je uvek da ima svoje predstavnikve u skupštini i senatu. Ovosi se meoim želji sada izražao u susret. Moje imenovanje za senatora smatram kao priatelisku cestu i prema ciljeoi madžarske manjini u Juzoslaviji. Ova prijateljska gesta vlade bitie je predmet nove suradnie madžarske manjine sa jugoslovenskom vevicnom na politickom polju. Nadam se, da će ova suradnia imati za rezultat podizanje madžarske manjine ta ekonomskom i kulturnom polju. Madžarska manjina sa velikom pažnjom prati rad i uspehe vlade na konsolidiranju odnosa Juzoslavije sa svim susjednim državama.

Mi visoko cijenimo napore vlade dra Stojadinovića, da se atmosfera prijateljska stvori i prema Madžarskoj. Smatram, da ovim usporima vlade može mnogo doprinieti korektno i lojalno držanje madžarske manjine i njena vjernost kraju. S druge strane nadam se, da ćemo plodove te suradnie u prvom redu mi madžarska manjina Juzoslavije.

Pastirsko pismo goriškega nadškofa

Nadškof Margotti je izdal pastirsko pismo o španski državljanski vojni

Goriški knezo nadškof mons. Margotti je izdal v prvi polovici januaria pastirsko pismo, posvečeno dogodokom v Španiji, ki je bilo prečitano vernikom v cerkvah na Goriškem. Pismo se glasi:

„Mnogi sledijo te dni v poročilih velikih dnevnikov vojnim dogodokom v Španiji in v naši katoliški in fašistični Italiji so brez dvoma vsi prežeti z radostjo in z obnovljenim upanjem sprlo vselega oznanila o mnogah nacionalistev.

Katoličani vidijo v Francovi znani zmagi krščanstva nad novim barbarstvom; dobri Italijani tin danes lahko mislino, da so tudi fašističnim podnebljem vsi Italijani vredni svojega imenala vedo, da so se v Španiji vseh vsi najslabši zastopniki temnih, demokratskih režimov, da skušajo zadnji paskok proti granitni skali krščanske civilizacije, ki ima središče svojega razširjanja in izžarevanja v večnem Rimu, sedežu vikarja Kristusovega.

Toda iz cesarskega Rima so nekdo že krenile legije na pohod za zavojevanje sveta, in iz katoliškega Rima so šli po svetu mlajrojni oznanjevalci evangelija, da razsvetlijo poganske narode in jih pridobijo za Kristusa. In v teh zadnjih časih smo prisostvovali velikodušnemu in globoko krščanskemu dejanju novih duševnih legionarjev, ki so sprejeli vsako nevarnost in pripravljani dati življenje za Boga in za slavo Italije, priskočili na pomoč mučenemu bratsumu narodu.

Katoličani si ne morejo prikrihati, da so tisti, ki so deplirali odločilen delež krvi in znoj za Kristusova mnogo v Španiji, za odresitev od rdečih podjarmljenih pokrajin, za osvoboditev eskrumjenih cerkva, za povratek blaženega ljudstva k Bogu in za njegovo srečobodo, — bili naši vrli legionarji.

Bolj zaslužni kot nekdanji kričarji so ti današnji vojaki, branitelji Kristusa in njegovih oltarjev, kajti ne vedo jih nikak manj plemeniti ideal, nikak močni interes, nikada nemejnost srednjeveškega spomina.

Katoličani, Španel in njihovi bratje po vsem svetu, vedo, da pod gonilnimi raztreseni po vsem prostranem vojnem območju, počljava tudi naši legionarji, ki so se žrtvovali zato da bi vrnil Španiji njeneza Boga, njene cerkve, njene ideale, bogastvo njene omike.

Toda katoličani Italije, motreč prijateljsko zemljo, se bodo bolj kot drugi spominjali zaslug vzornikov vere in domovine, ki jih je fašizem — kar trdimo z zadoščanjem — z obnovitvijo vrednot verskih čimteljev našega naroda znati prebuditi.

Evo zakaj se nam zdi potrebno pozvati vesele častite sobrate in za nje ves nas verni narod, da se s čutom hvaležnosti spominjo španskih legionarjev. Toda krščanska miel ne more biti ločena od molitve, ki je obščitljivi in najdragocenejši element tiste katoliške solidarnosti, ki se imenuje bratska milosrdsnost.

Možimo torej vti z veliko gorečnostjo da bi naši veliki in junaki padli, ki spijo svoj smrtni sen pod španskim nebom, imeli v večni slavi počitek in mir!

Molimo za slujna krila Italije ki nosijo nad se podjarmljena mesta svoj stvarci grad, predznamenati bližnje javobolstve in stražen osetnik tistim duhovnim zverem, ki so razčrtavali illovnike, menije, nune, neoborožene dečke katoliške akcije; tistim ročmavnom novim Judem plitvam krajske krvi ki so krčili španske mučenike umirajoče s krikom in grlo: živijo Kristus krili, živijo Španija!

Molimo za slujne naše Italije in za naše španske brate, ki se v tmaško mesto borijo zato, da zmagajo red, omika, vera nad boljševizmskim kaosom, nad novim barbarstvom, nad zabljanjem vesela nadnaravne mišli! Prsimo zanje čunje in prosimo Boga da bi se kmalu vrnil ovenčani s slavo, potem ko so dali španski svobodo, mir!

Gorica, 9. januaria 1939.

† Carlo, nadškof

NAMERE TRŽAŠKEGA ŠKOFA

Pred kratkom se celikvena oblast v Rimu dočela sedere cerkvenih sodbe za razveljavljeno zakonov upora. Za ljubitelje pravice se vede, sajega sodba v ljubiteljski in ureditvi je bila fašističnim bistrov. Trstu povoda, da so zavra ozreli zahteva po ustanovitvi nadškofije v Trstu mestno desedane navadne skone, češ da bi nadškofa imela Trstu, ki je tak da sedez cerkvene sodbe. Pri tem so odkrili tudi spremembo v sledajim italijanski cerkveni v tem pogledu. Pred vojno, dokler je spadala Juliska krajina še pod Avstralo in je Vatikan v dokazni meri še kmalu biti pravljen tudi nastopiti slovenskim in hrvaškimi cerkvenimi na Primorju, sicer, je bila vevicnost, da poslame tržaški nadškof kal Slovenec ali Hrvat, kakor je bilo v zadnjih letih za nekaj škofov v Trstu slovenskega ali hrvaškega pokolenja. Slovenskega nadškofa v Trstu pa so se Italijani silno bali, zato so bili proti ustanovitvi nadškofije v Trstu in so raiši videli slovenskega nadškofa v skromnejši Gorici. Sedaj pa je očitno odpadla nevarnost, da bi Vatikan postavil za škofa v Trstu Slovenca ali Hrvata, zato je odpadla tudi bojazen tržaških Italijanov pred povisanjem tržaške škofije in nadškofije.

Ko se je po odhodu škofa Fogaria izpraznilo mesto tržaške škofije in je goriški nadškof Margotti prevzel začasno upravo tržaške škofije, so nekateri mislili, da bo tei upravni združivi goriške nadškofije in tržaško-koprške škofije sledil brems nadškofije iz Gorice v Trst.

Ko na je bil imenovan za tržaškega škofa dotedanji trški škof Santini, je sel

predsednik med slovaškimi verniki glas, da se je to zgodilo za njegove zasluhe pri razmnoževanju slovaških in hrvaških vernikov v trški škofiji, in da bo za svoje delo brzkotne tudi povisan v nadškofa. Tudi po sedam akcij fašističnih listov za prvotrvitev tržaške škofije in nadškofije je objavljal kakor da bi stal zanj sam tržaški škof.

Sedaj pa je glasilo tržaške kurije v Trstu in v Trstu obhajilo daljši članek, v katerem se zavzaja za domneva, češ da tržaški škof ima trenutno druge važnejše skrbi. Prva njegova skrb da je preskrbeti si čimprej duhovništvo, ki bi bilo v skladu z obvezom in važnostjo škofije. Zato je po imenitvi škofa Santina muno potrebno, da se v Trstu ustanovi semenišče (teologija), ki bi bilo kos sedanjim potrebam.

Dosedaj so se bodoči duhovniki združene tržaško-koprške škofije vzevali v malem semenišču v Koprni in v velikem semenišču v Gorici. Ni nam znano, da bi goriško semenišče na enkrat postalo pretensio in da ne bi več zadostovalo tudi potrebam tržaške škofije. Vse kaže, da ima Santinov načrt dočela drugače namene. O tem nam priča že dejstvo, da že kot reški škof ni pošiljal bodočih naraščaj v Gorico, temveč v Benetke in da je tja dirigiral tudi že gimnazijce, kolikor niso našli mesta v reškem malem semenišču.

V tei naši domnevi nas potrjuje tudi pisanje italijanskih listov, ki pravijo, da mora biti duhovništvo v tržaško-koprski škofiji po Stevilu in po svoji višini kos težkim nalogom ki jih mu nalagajo interesi Cerkev in Donovine.

POČASTITEV SPOMINA POK. KONSISTORIJALNEGA SVETNIKA BLAZIJA GRČE

Sempar, 23. januaria 1939. (Agis) — Vest o smrti hitveca dočeloletnega Semparskega župnika, konsistorijalnega svetnika Blazija Grče, ki je umrl na bojišču dan v Senčurju pri Kranju, je pri nas globoko občutila. Razširila se je takoi po vasi in okolici, čim se v tisti poročila ljubljanska radio postaja. Bil je starosta slovaških duhovnikov. Starjšini občanom je pokaznik še vedno v živem spominu radi svojega dočeloletnega intenzivnega, ne samo poklicnega temveč tudi kulturno-prosvetnega delovanja. Stejemo ga med ustanovitelje vseh naših važnejših ustanov, ki so tako plodovno delovale v korist našega naroda. Marsikdo izmed nas bi se bil rad udeležil njegovega poverba, zlasti pa duhovni sobratje iz vsega okraja, toda formalnosti so nam njihovi listi so to preprečile. V počastitve njegovega spomina na so na dan njegove smrti in nozreha zvonili v farni cerkvi in

podružnicah brale na so se tudi zadušne mase, kot v Semparu in tudi po drugih vasi, ki so se jih udeležili domačini v velikem številu ter se tako na dostojen način oddolžili spominu dragega pokojnika.

Novi župnik v Batujah

Gorica, 23. januaria 1939. (Agis) — V Batujah je bil v začetku januaria postavljen za župnika g. Kranč Anton, doma z Ofice. Gosodanji župnik v Otačju pri Cerkmnu, Batuje so bile po smrti župnika Imanela Lebana ki je dne 23. 9. 1938. podležel poslednjemu avtomobilskega karambola, brez dušnega pastirja in je to mesto začasno upravljali msr. Al. Novak, dekan v Cmilah. Novoimenovani župnik na se do sedaj ni mozel preseliti radi hude zime in visokega snega na Cerkljanskem, ki je za nekaj dni novsem ustavil promet

C z želatino eksplozirala

in smrtno ranila mehanika

Gorica, 23. januaria 1939. — Dne 21. t. m. je umrl v mestni bolnišnici, kjer vsem prizadevanju Ladislava Gregorčiča, 16-letni, mehanik iz Prvačine. Ko je v mehaniki delavenci S. Cerigoja v St. Petri postavil na ogled cev, se je ta kmalu s silno eksplozijo razpočila in smrtno ranila Gregorčiča. Cev je bila namreč napolnjena z želatino in je ostala še od svetovne vojne. Kei je cev; po zanatosti nikakor ne zgedalo, da bi bile kak strelivo in so žele podobne kratkaj: kosom navadnih cev, se je z njimi zgodilo že mnogo nesreč. Počeha je takoi napravila preiskavo in je zgodila da je Gregorčič prodala cev z želatino 23-letni Frideriki Štihovecu iz St. Petra. Štihovec je bila namrečena sudržica zaradi krivde Gregorčičeve smrti in zaradi prestopka odredbe, s katero je bilo prepovedano pobiranje in prodaja vojaškega materiala. Po prvi poročili je bave Gregorčič prodal istočno cev Fortunatu iz Lenardo iz Vidma, ki pobira staro železo po Goriškem. Eksplozija je bila tako močna, da je Gregorčiča odtrgala desno roko in ga rana po vsem telesu.

Mesti dekana v Kanalu in krški nezasedeni

Gorica, 23. januaria 1939. (Agis) — Mesto dekana v Kanalu ki je izpraznjeno po zaprtovanju smrti mons. Venceslava Deleta, bo poroze za naslednjega zas ostalo nezasedeno. Naslednji bi namreč morali prečati posebno takso 500 lit. Polez tega bi moral prispevati tudi za investicije, ki jih je položil dekan vložil v župnišče vti lit. Polez tega je mesto dekana v Kanalu zelo težavno in zahteva velikih duševnih in telesnih namorov, ki so kot je navoov zdravniki tudi krivi prerane smrti mons. Deleta. Zanimivo je da je tudi mesto idriškega dekana na smrti mons. Arlova ostalo še vedno nezasedeno. Imenovan je bil sicer na to mesto dekan iz Grarja, Lode Viličič, ki pa je imenovano odklonil. Tudi tuje je iskati vevraka v tem, da je mesto zelo delikatno in zahteva preveč duševnega namora.

Protizidovski ukrepi

Trst, 23. januaria 1939. (Agis) — Ko so postale tik pred bojiščnimi prazniki odločili židovske rodbine v Trstu vse šulke, ki niso židovske porekla, iz zgubiti svojo avtoriteto 2500 naših delket. O tem so tržaški pa tudi drugi listi poročali zelo občirno in razjavljali da bo s to odredbo prišlo od krnih velikih Stevil oseb. Židovsk. Znano je, da so bile tržaške židovske rodbine zelo prepone, kar se je izraževalo tudi ob četvrti njihovoga imetja. Vevicna tei družini je zaposlovala po več namoščencev, ki so bili po večini iz naših krajev in so bili sorazmerno dobro plačani. To je spet nov udarec za našo deželo, posebno radi tega, kar se je ti odredba izvedla sredji zime, ko je tem težje dobiti kakršnokoli zaposlitve.

Težave pri potovanju

Trst, 23. januaria 1939. (Agis) — Potniki, italijanski in tudi državljani, so ob prekrtačenju moie podvrženi strogi občinski kontroli in temeljitemu osebunom pregledu. Zlasti strogo se izvaja kontrola na so to postavljenih ženskih uslužbenkah nad ženskami Ti ukrepi ki so v zadnjem času zelo noostreni, imajo namen preprečiti vsako filozofsko deviz, dražih kovin zlasti in dražih kamnov ki so jih v zadnjem času skušale židovske rodbine po nezakoniti poti odnesti preko meje. Obhiski izdajajo notne liste le v takih slučajih, kjer faliko prosilce dokaze, da je vzrok njegove potovanja smrt ali pa smrtno nevarna bolezen rodbinskega člana.

DROBIŽ

— Bric. — Umrl je 63-letni posestnik Pečenko Andrej iz znane rodbine Pečenkovih iz Ribemberga.

— Gorica. — V bolnišnici je umrla decembra l. l. znana sostilničarka Katarina Drukber roj. Vnavez iz Kamena na Vipavskem, kjer je imela dobro znano gostilno. Zaradi operacije na slepčju je šla v bolnišnico. Ker pa se je operaciji podvržela prepreno, je bila zdravniška pomoč zaman.

— Ročini. — Te dni je umrla menda najstarejša ročinska občanka 84-letna Ana Poberarica.

— Kanal. Pri gradbenih delih ob Soči je bil težko ranjen Josip Obid iz Cerkevca. Med delom se je nani zavallla velika skala, ki mu je povzročila težke rane na glavi in mu pretomila hrbtnico. Njegovo stanje je nevarno.

— Trt. — Pred sodiščem se je morzi zagovarjati Rikard Kocjančič zaradi filozofstapnosti. Pri Prevalu so ga prijeli finančni stražniki ker ni mozel dokazati od koga je kupil kome. Obtožene je pred sodiščem izjavil, da jih je kupil v Postojni da ne ve za imena prodajalcev. Sodišče ga je oprostilo zaradi pomanjkanja dokazov in odredilo vrnitev dvh konj, ki so mu jih bili ob arcačiji odvzeč.

